ΚΡΙΣΙΜΑ ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΕΝΟΨΕΙ ΤΩΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΠΑΦΩΝ

του

Προκοπίου Παυλοπούλου

τέως Προέδρου της Δημοκρατίας

Επίτιμου Καθηγητή της Νομικής Σχολής

του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Πρόλογος

Επανεκκίνησαν οι Διερευνητικές Επαφές μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, με τον 61ο γύρο να διεξάγεται -ο 60ός είχε διεξαχθεί το 2016- την 25η Ιανουαρίου του 2021, στην Κωνσταντινούπολη. Οι προοπτικές μιας, οπωσδήποτε ευκταίας, προόδου ως προς το αντικείμενό τους εμφανίζονται μάλλον δυσοίωνες, αν αναλογισθεί κανείς αφενός την όλη, καταδήλως προκλητική, στάση της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου, ιδίως κατά την διάρκεια του 2020, με τις χωρίς ίχνος ενδοιασμού παραβιάσεις, εκ μέρους της, του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου. Και, αφετέρου, το γεγονός ότι είναι ακριβώς η ως άνω προκλητική στάση της Τουρκίας η οποία γεννά, ευλόγως, την υποψία πως η όψιμη «*προθυμία*» της να στέρξει σ' επανεκκίνηση των Διερευνητικών Επαφών μάλλον οφείλεται στην «*στρατηγική*» της ν' αποφύγει τον, ορατό προ πολλού, κίνδυνο κυρώσεων κατά την Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του προσεχούς Μαρτίου και να «*κερδίσει χρόνο*» βολιδοσκόπησης της έναντί της πολιτικής του νέου Προέδρου των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν και της κυβέρνησής του.

Α. Την 7η Δεκεμβρίου 2017, υποδεχόμενος τον Πρόεδρο της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν κατά την τότε επίσημη επίσκεψή του στην Ελλάδα και στην αρχή, μόλις, των προς αυτόν δηλώσεών μου, του διευκρίνισα ότι εμείς, οι Έλληνες, πιστεύουμε πολύ στην παροιμία, «*οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τους καλούς φίλους*». Ακολούθως δε κατέστησα σαφές ότι η Ελλάδα απορρίπτει, κατηγορηματικώς, τις «*καινοφανείς*» και καταφανώς αστήρικτες, με βάση το Διεθνές Δίκαιο, θέσεις του έναντι της Χώρας μας, ιδίως δε εκείνες περί, δήθεν, ανάγκης «*αναθεώρησης*» της Συνθήκης της Λωζάνης. Την αντιμετώπιση αυτή του Ταγίπ Ερντογάν στην Αθήνα επέβαλε η πλήρης επίγνωση της παραδοσιακής «*τακτικής*» της Τουρκίας να θέτει νέα ζητήματα υπέρ αυτής και εις βάρος της Ελλάδας, με στόχο να «*κερδίζει έδαφος*», έστω και μικρό, στο πεδίο των διαρκώς διογκούμενων, απαράδεκτων έως αδιανόητων κατά το Διεθνές και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, «*διεκδικήσεών*» της. Η Ιστορία μας έχει διδάξει ότι με την Τουρκία «*ξεκαθαρίζεις το τοπίο*» ευθύς μόλις ξεκινά οιασδήποτε μορφής συζήτηση και, πολύ περισσότερο, διαπραγμάτευση, προσδιορίζοντας μ' ευκρίνεια τις «*κόκκινες γραμμές*», ως προς τις οποίες δεν νοείται ίχνος υποχώρησης ή υπαναχώρησης, αναφορικά με όσα δικαιούται η Ελλάδα κατά το Διεθνές και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

Β. Ενόψει των ανωτέρω, την ίδια τακτική οφείλει η Ελλάδα να υιοθετήσει και στην αρχή της επανεκκίνησης των τρεχουσών Διερευνητικών Επαφών. Το επιχείρημα αυτό ισχύει a fortiori, αν αναλογισθεί κανείς ότι είναι βέβαιο πως η Τουρκία θα προσπαθήσει «*να χτίσει*» υπέρ αυτής επιχειρήματα και μόνον από την γενική διατύπωση περί «*Θαλάσσιων Ζωνών*», η οποία προκρίθηκε για να οριοθετήσει το πλαίσιο αυτών των Διερευνητικών Επαφών, όπως θα επεξηγηθεί στην συνέχεια. Με άλλες λέξεις, ήδη από αυτή την φάση των Διερευνητικών Επαφών πρέπει να διευκρινισθεί, μ' εξαιρετική σαφήνεια, μεταξύ άλλων, ποια διαφορά υφίσταται μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και, συνακόλουθα, τι είναι εκείνο, το οποίο μπορεί ν' αχθεί προς εκδίκαση ιδίως ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, αν και εφόσον

φθάσουμε σε αυτό το σημείο. Στην τεκμηρίωση μιας τέτοιας διευκρίνισης κατατείνει η συνοπτική ανάλυση που ακολουθεί:

I. Η μία, και μόνη, διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Υπό τα δεδομένα αυτά πρέπει, ήδη από το πρώτο στάδιο του νέου κύκλου των Διερευνητικών Επαφών, να καταστεί σαφές προς την τουρκική πλευρά ότι με την γενική διατύπωση περί «*Θαλάσσιων Ζωνών*» δεν διαφοροποιείται, έστω και κατ' ελάχιστο, η πάγια Εθνική γραμμή μας, σύμφωνα με την οποία μια, και μόνη, διαφορά υφίσταται μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας: Η οριοθέτηση της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας -η έμφαση στον όρο «*νησιωτική*» έχει ιδιαίτερη σημασία, αφού μόνον η οριοθέτηση αυτής της μορφής υφαλοκρηπίδας αποτελεί αντικείμενο συζήτησης με την Τουρκία- και της αντίστοιχης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

Α. Η σταθερή προσήλωση στην διατύπωση της «*μίας, και μόνης, διαφοράς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας*».

Η κατά τ' ανωτέρω τοποθέτηση είναι τόσο περισσότερο αναγκαία, ιδίως στην παρούσα φάση των Διερευνητικών Επαφών, όσο είναι κάτι παραπάνω από βέβαιο ότι η Τουρκία θα επιχειρήσει, εκμεταλλευόμενη τον πληθυντικό του όρου «*Θαλάσσιες Ζώνες*», ν' «*αναβιώσει*» και τις γνωστές θέσεις της περί ύπαρξης «*διαφορών*» της με την Ελλάδα, όπως είχε συμβεί προ του 2004. Διότι τότε, ύστερα από τους ατυχείς χειρισμούς της εξωτερικής μας πολιτικής μετά την τραγωδία της κρίσης των Ιμίων, τον Ιανουάριο του 1996, ορισμένες προβληματικώς ασαφείς διατυπώσεις, σε διεθνή και ευρωπαϊκά κείμενα, είχαν «*ευθαρρύνει*» την Τουρκία να υιοθετήσει αυτή την τακτική. Ειδικότερα:

1. Το «*Κοινό Ανακοινωθέν*» Ελλάδας – Τουρκίας στην Μαδρίτη, το 1997.

Το πρώτο από τα κείμενα αυτά είναι εκείνο του «*Κοινού Ανακοινωθέντος*» Ελλάδας – Τουρκίας στην Μαδρίτη, την 8η Ιουλίου 1997. Πρόκειται για το «*Κοινό Ανακοινωθέν*» ή «*Κείμενο Αρχών*», το οποίο συμφωνήθηκε μεταξύ των Κώστα Σημίτη και Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ στην Μαδρίτη, στο περιθώριο της Συνόδου Κορυφής του ΝΑΤΟ. Σε αυτό γίνεται λόγος πέραν των άλλων και για, δήθεν, «*νόμιμα, ζωτικά συμφέροντα και ενδιαφέροντα*» της Τουρκίας στο Αιγαίο, «*τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για την ασφάλεια και την εθνική κυριαρχία της*».

2. Τα συμπεράσματα της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι, το 1999.

Το δεύτερο από τα κείμενα αυτά είναι εκείνο των Συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο συνήλθε στο Ελσίνκι μεταξύ 10ης και 11ης Δεκεμβρίου 1999. Στο συμπέρασμα αρ. 4 -και σε όσα άλλα συμπεράσματα παραπέμπουν σε αυτό- γίνεται, ρητώς, λόγος, με προσφυγή στην διατύπωση ενός νομικώς ασαφούς και κατά τούτο άκρως επικίνδυνου πληθυντικού, περί «*κάθε εκκρεμούς συνοριακής διαφοράς και άλλων συναφών θεμάτων*» με την Τουρκία.

Β. Δύο χαρακτηριστικά, προδήλως αρνητικά, παραδείγματα της στάσης της Τουρκίας έναντι του Διεθνούς Δικαίου και του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Την προμνημονευόμενη επιτακτική ανάγκη άμεσης διευκρίνισης ότι μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας υφίσταται μία, και μόνη, διαφορά, αυτή της οριοθέτησης της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας και της αντίστοιχης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο τεκμηριώνουν, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

1. Οι τουρκικές «*φαντασιώσεις*» περί «*γκρίζων ζωνών*» στο Αιγαίο.

Πριν απ' όλα, η όλη «*στρατηγική*» της Τουρκίας μετά το Κοινό Ανακοινωθέν της Μαδρίτης, το 1997, και τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι, το 1999, όπως προεκτέθηκε. Ήταν τότε, και ως το 2004 -διότι έκτοτε κατέστη, urbi et orbi, σαφής η θέση της Ελλάδας περί της μιας, και μόνης, διαφοράς με την Τουρκία- που η Τουρκία, κατά σαφή καταστρατήγηση του Διεθνούς Δικαίου και κυρίως της Συνθήκης της Λωζάνης του 1923, επιδίωξε να επιβάλει την «*θεωρία*» περί, δήθεν, «*γκρίζων ζωνών*» στο Αιγαίο, αρχής γενομένης από την ευθεία αμφισβήτηση της Εθνικής μας Κυριαρχίας σε συγκεκριμένα νησιά ή βραχονησίδες, όπως π.χ. στα Ίμια. Πάνω σε αυτή την «*αναθεωρητική πλατφόρμα*», η Τουρκία επρόκειτο στην συνέχεια να «*χτίσει*» και το «*γραφικό*» πλην όμως εξαιρετικά επικίνδυνο «*δόγμα της Γαλάζιας Πατρίδας*». Μετά το 2004 και ως σήμερα, ξεκάθαρη υπήρξε, πάντοτε, η απάντηση της Ελλάδας προς την Τουρκία: Ουδένα ζήτημα αναθεώρησης, καθ' οιονδήποτε τρόπο, της Συνθήκης της Λωζάνης του 1923 υφίσταται, συνακόλουθα δεν υπάρχουν «*γκρίζες ζώνες*» στο Αιγαίο.

2. Η ωμή περιφρόνηση της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Κατά δεύτερο λόγο, η προκλητική υποχώρηση της Τουρκίας, όταν ετέθη το ζήτημα προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για την οριοθέτηση της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο, λίγο μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, το 1974.

α) Συγκεκριμένα, το 1975 συμφωνήθηκε μεταξύ του Κωνσταντίνου Καραμανλή και του Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ ότι η μία, και μόνη, διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ήτοι η οριοθέτηση της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας, έπρεπε ν' αχθεί προς επίλυση ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Μετά την κατάθεση της προσφυγής, και μπροστά στην εμφανή

προοπτική δικαίωσης των θέσεων της Ελλάδας κατά το Διεθνές Δίκαιο, η Τουρκία υπαναχώρησε προκλητικώς.

β) Όπως ήταν αναμενόμενο, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης δεν προχώρησε στην ουσία της εκδίκασης της υπόθεσης, πλην όμως η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να επικαλείται, ως νομολογιακό προηγούμενο υπέρ αυτής, τουλάχιστον το σκεπτικό αρ. 29 της Διάταξης (Ordonnance) του Δικαστηρίου τούτου της 11ης Σεπτεμβρίου 1976, σύμφωνα με το οποίο: «*Είναι προφανές ότι μονομερείς παραχωρήσεις από ένα κράτος ή έρευνες που γίνονται μονομερώς από το κράτος αυτό σε αμφισβητούμενες περιοχές, δεν δημιουργούν κανένα νέο δικαίωμα υπέρ αυτού ούτε στερούν το άλλο κράτος από τα κατά το Διεθνές Δίκαιο δικαιώματά του*».

ΙΙ. Η δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Πέραν της κατά τ' ανωτέρω διευκρίνισης περί μίας και μόνης διαφοράς με την Τουρκία, η Ελλάδα, πάντοτε ακόμη και στο παρόν στάδιο των Διερευνητικών Επαφών, πρέπει να καταστήσει εκ νέου σαφές το τι εμπίπτει, κατά την εν προκειμένω ερμηνεία και εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου, στην δικαιοδοσία της Διεθνούς Δικαιοσύνης, και για την ακρίβεια στην δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Α. Η επιλογή του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Και τούτο διότι ναι μεν είναι γνωστό, ότι για την επίλυση των διεθνών διαφορών ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας του ΟΗΕ (UNCLOS) -όπως κωδικοποιήθηκε από την Σύμβαση του Montego Bay του 1982- το οποίο εφαρμόζεται στην μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας διαφορά, αρμόδιο μπορεί θεωρητικώς να είναι, εκτός από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, τόσο το ειδικό Διεθνές Δικαστήριο για το

Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας στο Αμβούργο όσο και άλλο διεθνές διαιτητικό δικαιοδοτικό όργανο, ύστερα από συμφωνία των μερών.

1. Το χρονικό της επιλογής του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Πλην όμως η Ελλάδα έχει, διαχρονικώς, αποδεχθεί ότι η ως άνω διαφορά θ' αχθεί -εφόσον αχθεί- ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Την επιλογή αυτή διευκρίνισε σαφώς η Ελλάδα και με την Δήλωση της 14ης Ιανουαρίου 2015, για την οποία γίνεται λόγος εκτενέστερα κατωτέρω. Με την δήλωση αυτή η Ελλάδα δεσμεύθηκε ότι εξαιρεί από την δικαιοδοσία άλλων διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων -π.χ. του προαναφερόμενου Διεθνούς Δικαστηρίου του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας- την εκδίκαση διαφορών, σχετικών με την ερμηνεία και εφαρμογή της Σύμβασης του Montego Bay του 1982 και την αναθέτει, αποκλειστικώς, στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, προφανώς λόγω του παγκοσμίως αναγνωρισμένου κύρους του σε θέματα Διεθνούς Δικαίου εν γένει, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων οριοθέτησης των Θαλάσσιων Ζωνών.

2. Το «*συνυποσχετικό*» επίλυσης της διαφοράς.

Κατά τις διατάξεις που αφορούν την άσκηση της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η προσφυγή για την επίλυση της διαφοράς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας προϋποθέτει την σύναψη «*συνυποσχετικού*». Πρόκειται για ιδιότυπη συμφωνία μεταξύ των προσφευγόντων Κρατών για τον προσδιορισμό του ζητήματος, το οποίο άγεται προς επίλυση ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Σε γενικές γραμμές, το «*συνυποσχετικό*» αυτό από την μια πλευρά οριοθετεί το αντικείμενο της διαφοράς και, από την άλλη πλευρά, καθορίζει την νομική βάση, πάνω στην οποία θα στηριχθεί για την επίλυση της διαφοράς το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ήτοι το εφαρμοστέο Διεθνές Δίκαιο.

3. Το εφαρμοστέο δίκαιο.

Ως προς το κατά τ' ανωτέρω αντικείμενο της διαφοράς, επισημαίνεται, εκ νέου, ότι η θέση της Ελλάδας πρέπει να είναι απολύτως ξεκάθαρη: Το αντικείμενο αυτό, όπως προεκτέθηκε, μπορεί να είναι μόνον η οριοθέτηση της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας και της αντίστοιχης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

α) Ως προς δε το εφαρμοστέο δίκαιο, υπενθυμίζεται ότι, κατά τις διατάξεις του άρθρου 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, το Δικαστήριο αυτό εφαρμόζει το Διεθνές Δίκαιο, γραπτό και εθιμικό, τους γενικώς παραδεδεγμένους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου και, επιβοηθητικώς βεβαίως, εκτός από την νομολογία του και τις γνώμες κορυφαίων διεθνολόγων. Στην προκείμενη περίπτωση της διαφοράς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης θ' ασκήσει την δικαιοδοσία του εφαρμόζοντας τις προαναφερόμενες οικείες διατάξεις της Σύμβασης του Montego Bay του 1982 για το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Και στο σημείο αυτό πρέπει να καταστεί επίσης σαφές προς την Τουρκία ότι, πέραν των συγκεκριμένων επιμέρους διατάξεων της Σύμβασης του Montego Bay του 1982 που θα εφαρμοσθούν για την επίλυση της διαφοράς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, οφείλει ν' αναγνωρίσει και ν' αποδεχθεί την ισχύ του συνόλου του κατά την Σύμβαση αυτή Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας. Δοθέντος ότι μερική αναγνώριση και αποδοχή της ισχύος του δεν νοείται, αφού συνιστά έμμεση πλην σαφή αμφισβήτηση της Διεθνούς Νομιμότητας εν γένει καθώς και αυτής ταύτης της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

β) Στο γνωστό δε «*επιχείρημα*» της Τουρκίας ότι δεν έχει επικυρώσει την Σύμβαση του Montego Bay του 1982, η

απάντηση πρέπει να είναι, χωρίς «*περιστροφές*», η ακόλουθη: Μολονότι δεν έχει προσχωρήσει στην Σύμβαση του Montego Bay του 1982, η Τουρκία δεσμεύεται από τους κανόνες της. Διότι σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η Σύμβαση του Montego Bay του 1982, κυρίως λόγω του εξαιρετικά μεγάλου αριθμού Κρατών που την έχουν επικυρώσει, ισχύει κατ' ουσίαν έναντι πάντων, είτε λόγω διαμόρφωσης σχετικών διεθνών εθιμικών κανόνων δικαίου είτε -όπως φαίνεται ορθότερο- διότι πλέον παράγει γενικώς παραδεδεγμένους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, οι οποίοι, κατά την ίδια την κανονιστική ιδιοσυστασία τους, ισχύουν έναντι πάντων.

Β. Η οριοθέτηση της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Ανεξαρτήτως του αν είναι ακόμη πολύ ενωρίς για να συζητηθεί, έστω και σε γενικές γραμμές, μια ενδεχόμενη προσφυγή Ελλάδας και Τουρκίας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για την επίλυση της μίας, και μόνης, διαφοράς της οριοθέτησης της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας και της αντίστοιχης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, ήδη κατά το παρόν στάδιο των Διερευνητικών Επαφών πρέπει να καταστούν σαφή, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

1. Η στάση Ελλάδας και Τουρκίας, αντιστοίχως, έναντι της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

Η διαφορά της στάσης Ελλάδας και Τουρκίας, αντιστοίχως, έναντι της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης είναι ένα ακόμη δείγμα της μεγάλης απόστασης που χωρίζει τα δύο Κράτη από πλευράς σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου γενικότερα. Και τούτο, διότι η Ελλάδα έχει αναγνωρίσει -βεβαίως

με τα κατωτέρω αναφερόμενα όρια- ως υποχρεωτική την δικαιοδοσία του ως άνω Δικαστηρίου, πράγμα που δεν έχει πράξει η Τουρκία. Και μόνον αυτό αρκεί για να καταδείξει ότι ενώ η Ελλάδα τρέφει την οφειλόμενη, με βάση το διεθνώς αναγνωρισμένο δικαιοδοτικό του κύρος, εμπιστοσύνη στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, κατά την ερμηνεία και εφαρμογή εκ μέρους του του Διεθνούς Δικαίου, όλως αντιθέτως η Τουρκία κάνει, διαχρονικώς, ένα είδος προκλητικής επίδειξης έλλειψης εμπιστοσύνης ή και περιφρόνησης προς το Δικαστήριο. Ίσως διότι γνωρίζει καλά πόσο αβάσιμες είναι, από πλευράς Διεθνούς Δικαίου, οι «*αξιώσεις*» που εγείρει, κατά καιρούς, εις βάρος της Ελλάδας.

2. Τα αυτονόητα όρια της υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης από Ελληνικής πλευράς.

Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 36 παρ. 2 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η Ελλάδα προέβη, το 1994, σε Δήλωση που κατέθεσε ενώπιον του ΟΗΕ, με την οποία αποδέχθηκε ως υποχρεωτική την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου τούτου σε σχέση με όλες τις νομικές διαφορές, που εμπίπτουν στις ως άνω διατάξεις.

α) Η αποδοχή αυτή έγινε μονομερώς, πλην όμως με τον αυτονόητο όρο της αμοιβαιότητας, δηλαδή αποκλειστικώς έναντι εκείνων των Κρατών, τα οποία έχουν προβεί σε αντίστοιχη Δήλωση. Αυτονοήτως επίσης, η Ελλάδα τότε εξαίρεσε από την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης ορισμένες διαφορές, οι οποίες συνδέονται, αρρήκτως, με τον «*σκληρό πυρήνα*» της Εθνικής Κυριαρχίας, ήτοι τις διαφορές που αφορούν στρατιωτικά μέτρα, τα οποία έχουν ληφθεί για λόγους σχετιζόμενους με την Εθνική Άμυνα. Πρόκειται, προφανώς, για μέτρα που

λαμβάνονται με στόχο την αμυντική θωράκιση των Νησιών μας στο Αιγαίο από την απροκάλυπτη -ιδίως μετά την τουρκική εισβολή και κατοχή στην Κύπρο, το 1974, και την μετέπειτα, το 1975 και με έδρα την Σμύρνη, δημιουργία της «*Στρατιάς του Αιγαίου*»- τουρκική απειλή ή και απειλή χρήσης βίας. Αμυντική θωράκιση, την οποία κατοχυρώνουν υπέρ της Ελλάδας μεταξύ άλλων και οι διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, όπως έχουν παγίως ερμηνευθεί και εφαρμοσθεί και όπως θ' αναλυθεί εκτενέστερα στην συνέχεια.

β) Την 14η Ιανουαρίου 2015, η Ελλάδα κατέθεσε στον ΟΗΕ νέα, επικαιροποιημένη και συμπληρωμένη, δήλωση ως προς την αποδοχή της υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, διευκρινίζοντας επιμελώς τις επ' αυτής εξαιρέσεις. Για την ακρίβεια, η ως άνω δήλωση εξαιρεί από την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης τις ακόλουθες δύο διαφορές, πάνω στην λογική ότι άπτονται ευθέως του «*σκληρού πυρήνα*» της Εθνικής Κυριαρχίας:

β1) Πρώτον, τις διαφορές που σχετίζονται με στρατιωτικές δραστηριότητες και με μέτρα που λαμβάνονται, από πλευράς Ελλάδας, για την προστασία της Εθνικής Κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας, για σκοπούς Εθνικής Άμυνας και για την προάσπιση της Εθνικής Ασφάλειας. Στην ουσία, το σημείο αυτό της Δήλωσης της 14ης Ιανουαρίου 2015 επικαιροποίησε και συμπλήρωσε την Δήλωση του 1994, ιδίως ως προς τα μέτρα αμυντικής θωράκισης των Νησιών μας στο Αιγαίο, όπως επεξηγήθηκε προηγουμένως.

β2) Δεύτερον, τις διαφορές που σχετίζονται με τα σύνορα της Ελλάδας και την εδαφική Κυριαρχία της,

συμπεριλαμβανομένων των διαφορών ως προς το εύρος και τα όρια της Αιγιαλίτιδας Ζώνης, καθώς και του Εναέριου Χώρου. Πρόκειται για διαφορές που, όπως ήδη τονίσθηκε, ανήκουν κατ' εξοχήν στον «*σκληρό πυρήνα*» της Εθνικής Κυριαρχίας και οι οποίες είναι αδιανόητο να εξισωθούν με διαφορές νομικού, απλώς, χαρακτήρα, που μπορούν ν' αχθούν ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, ακόμη και με μονομερή πρωτοβουλία τρίτου Κράτους. Είναι δε προφανές ότι η ρητή αναφορά στην Αιγιαλίτιδα Ζώνη και στον Εθνικό Εναέριο Χώρο έγινε -και ορθώς- αφενός για λόγους σαφήνειας, η οποία ουδένα περιθώριο αμφιβολίας αφήνει ως προς το τι περιλαμβάνει ο «*σκληρός πυρήνας*» της Εθνικής Κυριαρχίας. Και, αφετέρου, επειδή από την 8η Ιουνίου 1995 υπάρχει το παράνομο «*casus belli*» της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, δηλαδή αμέσως μετά την θέση σε ισχύ του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, όπως κωδικοποιήθηκε, κατά τα προαναφερόμενα, με την Σύμβαση του Montego Bay του 1982.

γ) Στις κατά τ' ανωτέρω δύο εξαιρέσεις από την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η Δήλωση της 14ης Ιανουαρίου 2015 προσέθεσε και μια τρίτη, διαδικαστικής φύσης, εξαίρεση.

γ1) Πρόκειται για τις περιπτώσεις όπου ένα άλλο Κράτος -π.χ. η Τουρκία- αποδέχεται την υποχρεωτική δικαιοδοσία του ως άνω Δικαστηρίου μόνο για μια φορά ή σε χρόνο μικρότερο των δώδεκα μηνών, από την κατάθεση μιας προσφυγής ενώπιόν του. Όπως είναι αυτονόητο, η Ελλάδα εισήγαγε αυτή την ρήτρα εξαίρεσης για ν' αποφύγει, ιδίως εκ μέρους της Τουρκίας -η οποία έχει δώσει, διαχρονικώς, «*απτά δείγματα*» αναξιόπιστης διεθνούς συμπεριφοράς- ευκαιριακές ή αιφνιδιαστικές προσφυγές, προσαρμοσμένες

στην συγκυρία και στην σκοπιμότητα που, κατά την γνώμη της, την ευνοεί.

γ2) Άρα με βάση την επιφύλαξη αυτή, αν π.χ. ένα Κράτος αποδεχθεί την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης μόνο για μια φορά ή σε χρονικό διάστημα μικρότερο των δώδεκα μηνών προ της αντίστοιχης προσφυγής του σε αυτό, η Ελλάδα επιφυλάσσεται να σταθμίσει το αν τούτο μπορεί να είναι βλαπτικό για τα ζητήματα της Εθνικής μας Κυριαρχίας και, συνακόλουθα, ν' αποσύρει ή και να τροποποιήσει την δήλωσή της περί της υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του προαναφερόμενου Δικαστηρίου.

δ) Τέλος, στην Δήλωση της 14ης Ιανουαρίου 2015 προβλέπεται, ρητώς, ότι η Ελλάδα επιφυλάσσεται να υποβάλει ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης ακόμη και διαφορές, τις οποίες έχει εξαιρέσει κατά τ' ανωτέρω, στην βάση όμως ειδικού συνυποσχετικού που θα συναφθεί με το αντίδικο Κράτος.

δ1) Παρά το γεγονός ότι η επιφύλαξη αυτή έχει ως προφανή στόχο ν' αναδείξει την προσήλωση της Ελλάδας στην εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου, ιδίως στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, είναι αυτονόητο ότι ενέχει πολλούς κινδύνους για την θωράκιση της Εθνικής μας Κυριαρχίας. Γι' αυτό η χρησιμοποίησή της μπορεί να θεωρηθεί αποδεκτή μόνο σε οριακές περιπτώσεις, και μόνον όταν η Ελληνική πλευρά είναι απολύτως βέβαιη ότι η ετυμηγορία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης δεν θα δημιουργήσει, έστω και κατ' ελάχιστο, συνθήκες διακινδύνευσης, καθ' οιονδήποτε τρόπο, εις βάρος της Εθνικής μας Κυριαρχίας.

δ2) Και τούτο διότι, παρά το αδιαμφισβήτητο διεθνώς κύρος του, το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχει, δυστυχώς, δώσει

κατά το παρελθόν δείγματα -έστω και μεμονωμένα- όχι μόνον αδικαιολόγητων νομολογιακών διακυμάνσεων που πλήττουν την ίδια την ασφάλεια και την κανονιστική ισχύ του Διεθνούς Δικαίου, αλλά και υποχώρησης στο πεδίο της εκ μέρους του ορθής εφαρμογής του Διεθνούς Δικαίου, υπό την πίεση και το βάρος της εκάστοτε διεθνούς συγκυρίας.

III. Βασικές εννοιολογικές παρατηρήσεις ως προς την θεσμική «*φυσιογνωμία*» των Θαλάσσιων Ζωνών.

Όπως είναι ευνόητο, η προαναφερόμενη θέση της Ελλάδας για την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης και τις επιμέρους εξαιρέσεις επ' αυτής θέτουν, μεταξύ άλλων, και το ζήτημα της διευκρίνισης της θεσμικής «*φυσιογνωμίας*» των Θαλάσσιων Ζωνών, ιδίως σε ό,τι αφορά την ιδιομορφία ορισμένων εξ αυτών, από πλευράς Εθνικής Κυριαρχίας και κυριαρχικών δικαιωμάτων. Με άλλες λέξεις, η κατά τ' ανωτέρω διευκρίνιση επιτρέπει, περαιτέρω, την ανάλυση της σχέσης των Θαλάσσιων Ζωνών αφενός με τον «*σκληρό πυρήνα*» της Εθνικής Κυριαρχίας και, αφετέρου, με άλλες επιμέρους συνέπειες, οι οποίες απορρέουν από αυτήν.

Α. Η θεσμική «*φυσιογνωμία*» της Αιγιαλίτιδας Ζώνης.

Κατ' αρχάς, πρέπει να τονισθεί ότι κατά το διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας η Κυριαρχία κάθε Κράτους, άρα και της Ελλάδας, είναι πλήρης ιδίως στο Έδαφός της -συμπεριλαμβανομένου, φυσικά, του εδάφους νησιών, νησίδων και βραχονησίδων, χωρίς οιασδήποτε μορφής διάκριση- στην Αιγιαλίτιδα Ζώνη της και στον Εναέριο Χώρο που της αναλογεί.

1. Η άσκηση πλήρους Κυριαρχίας επί της Αιγιαλίτιδας Ζώνης.

Κατά τούτο, ο καθορισμός της Αιγιαλίτιδας Ζώνης είναι οιονεί «*φυσικό*» -βεβαίως με θεσμικό υπόβαθρο- δικαίωμα κάθε Κράτους, πράγμα που σημαίνει ότι η επέκταση αυτής ως το όριο

των 12 ν.μ. γίνεται μονομερώς, από αυτό και μόνο. Χαρακτηριστικές, εν προκειμένω, είναι και οι διατάξεις του άρθρου 3 της Σύμβασης του Montego Bay του 1982 για το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, σύμφωνα με τις οποίες «*κάθε Κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίζει το πλάτος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης του μέχρι σημείου που δεν υπερβαίνει τα 12 ν.μ., τα οποία μετρώνται από γραμμές βάσης καθορισμένες σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση».* Όπως λοιπόν εξηγήθηκε προηγουμένως, εντός των ορίων της Αιγιαλίτιδας Ζώνης -και, a fortiori, εντός των Εσωτερικών Υδάτων- το Κράτος ασκεί πλήρη Κυριαρχία, με μόνο περιορισμό εκείνον της αβλαβούς διέλευσης πλοίων υπό ξένη σημαία κατά το Διεθνές Δίκαιο, για δε τα Εσωτερικά Ύδατα τον ελλιμενισμό και την προσόρμιση τέτοιων πλοίων.

2. Η επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης ως τα 12 ν.μ.

Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα έχει επιφυλαχθεί ν' ασκήσει παντού το δικαίωμα επέκτασης της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της στα 12 ν.μ. Με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα εκείνο του Αιγαίου, όπου ισχύει ακόμη ο καθορισμός στα 6 ν.μ.

α) Υπό τα δεδομένα της σημερινής συγκυρίας, και ιδίως εκείνα των εν εξελίξει Διερευνητικών Επαφών και της έκβασής τους, επιτακτική καθίσταται η ανάγκη να προσανατολισθούν οι Εθνικές μας στοχεύσεις όχι μόνο στην «*ανατροπή*» του τουρκικού «*casus belli*», αφού κάτι τέτοιο είναι μάλλον μη ρεαλιστικό, ενόψει της συνεχιζόμενης αδιαλλαξίας και προκλητικότητας της Τουρκίας. Αλλά και, πρωτίστως, στον τρόπο ολοκληρωμένης άσκησης του δικαιώματος της Ελλάδας να επεκτείνει την Αιγιαλίτιδα Ζώνη της και στο Αιγαίο, σύμφωνα με όσα ορίζουν οι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, κατ' εξοχήν δε του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982. Το ότι η κατά τ' ανωτέρω ανάγκη είναι περισσότερο από ποτέ επιτακτική

προκύπτει και εκ του ότι είναι αδιανόητο να υπάρξει οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με καθεστώς της Αιγιαλίτιδας Ζώνης μας στα 6 ν.μ., αφού μια τέτοια οριοθέτηση -ιδίως αν γίνει μέσω κοινής προσφυγής Ελλάδας και Τουρκίας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, οπότε θα υπάρξει και σχετικό «*δεδικασμένο*»- μπορεί να επιφέρει ένα είδος εξαιρετικά επικίνδυνης και εθνικώς αδιανόητης «*παγίωσης*» του περιορισμού της Αιγιαλίτιδας Ζώνης στα 6 ν.μ. στο Αιγαίο. Στο σημείο δε αυτό πρέπει να επισημανθεί, ότι δεν φαίνεται να υπάρχει νομολογιακό προηγούμενο, στο πλαίσιο του οποίου το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης έχει εκδικάσει, ανάλογες διαφορές δίχως προηγουμένως τα αντίδικα Κράτη να έχουν επεκτείνει την Αιγιαλίτιδα Ζώνη τους στα 12 ν.μ.

β) Η, έστω και έμμεση, σύνδεση της οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με τα υφιστάμενα όρια της Αιγιαλίτιδας Ζώνης προκύπτει ευθέως από τους εφαρμοστέους εν προκειμένω κανόνες της Σύμβασης του Montego Bay του 1982, δοθέντος ότι και οι δύο «*αρχίζουν*» -ανεξαρτήτως του ότι μετρώνται από την ακτογραμμή- από εκεί που τελειώνει η Αιγιαλίτιδα Ζώνη. Επιπροσθέτως, τούτο προκύπτει και από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 156 του ν. 4001/2011 -που αντικατέστησαν τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 2289/1995- σύμφωνα με τις οποίες: «*1. Το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων που υπάρχουν στις χερσαίες, στις υπολίμνιες και υποθαλάσσιες περιοχές στις οποίες η Ελληνική Δημοκρατία ασκεί αντιστοίχως κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπως κυρώθηκε με το ν. 2321/1995, ανήκει αποκλειστικά στο Δημόσιο και η άσκηση του αφορά πάντοτε τη δημόσια ωφέλεια. Η διαχείριση για λογαριασμό του Δημοσίου των δικαιωμάτων της παραγράφου αυτής ασκείται από*

την ΕΔΕΥ ΑΕ. Ως "υποθαλάσσιες περιοχές" νοούνται ο βυθός και το υπέδαφος των εσωτερικών υδάτων, της αιγιαλίτιδας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας και της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (αφ' ης κηρυχθεί) μέχρι την απόσταση των 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Ελλείψει συμφωνίας οριοθέτησης με γειτονικά κράτη των οποίων οι ακτές είναι παρακείμενες ή αντικείμενες με τις ελληνικές ακτές, το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας και της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (αφ' ης κηρυχθεί) είναι η μέση γραμμή, κάθε σημείο της οποίας απέχει ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης (τόσο ηπειρωτικών όσο και νησιωτικών) από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης».

Β. Η θεσμική «*φυσιογνωμία*» της Υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Σε, μερική, αντίθεση προς την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, Υφαλοκρηπίδα και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη δεν εμπίπτουν πλήρως στον «*σκληρό πυρήνα*» της Εθνικής Κυριαρχίας. Δοθέντος ότι επ' αυτών το οικείο Κράτος δεν ασκεί «*πλήρη*» Κυριαρχία αλλά συγκεκριμένα κυριαρχικά δικαιώματα, καθοριζόμενα από τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου -κυρίως δε από τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982- και από τους εφαρμοστικούς του Δικαίου τούτου κανόνες του εσωτερικού δικαίου.

1. Εννοιολογικές διευκρινίσεις για την Υφαλοκρηπίδα και την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

Σύμφωνα με τους ως άνω κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, όπως συμπληρώνονται -κυρίως για την Υφαλοκρηπίδα- από επιστημονικές αρχές ιδίως της Γεωλογίας και της Ωκεανογραφίας:

α) Η Υφαλοκρηπίδα, η οποία συνδέεται με τον lato sensu παράκτιο βυθό της θάλασσας, είναι ζώνη που αποτελεί την ομαλή προέκταση της ακτής υπό την επιφάνεια της θάλασσας, μέχρι του σημείου όπου αυτή διακόπτεται αποτόμως, συγκεκριμένα δε εκεί όπου ο θαλάσσιος βυθός αποκτά απότομη κλίση 30-45 μοιρών. Το τμήμα με την απότομη κλίση ορίζεται ως «*υφαλοπρανές*», στην βάση του οποίου βρίσκεται το «*ηπειρωτικό ανύψωμα*». Υφαλοκρηπίδα, υφαλοπρανές και ηπειρωτικό ανύψωμα, απαρτίζουν το λεγόμενο «*υφαλοπλαίσιο*». Υπό τ' ανωτέρω δεδομένα, και εφόσον δεν υφίσταται ζήτημα απόστασης από το παρακείμενο και ιδίως από το αντικείμενο Κράτος, η Υφαλοκρηπίδα μπορεί να υπερβαίνει ακόμη και το όριο των 200 ν.μ., π.χ. στις ωκεάνιες θάλασσες. Στις λοιπές περιπτώσεις η Υφαλοκρηπίδα φθάνει ως τα 200 ν.μ., που μετρώνται από την ακτογραμμή και «*αρχίζει*», εν πάση περιπτώσει, από εκεί που τελειώνει η Αιγιαλίτιδα Ζώνη.

β) Ως Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ορίζεται, σε γενικές γραμμές, η θαλάσσια έκταση, εντός της οποίας το οικείο Κράτος έχει δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης των θαλάσσιων πόρων. Η εκμετάλλευση έχει εν προκειμένω ευρεία έννοια, συμπεριλαμβάνονται δε σε αυτή π.χ. η παραγωγή ενέργειας από τον άνεμο ή το νερό. Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη εκτείνεται πέραν της Αιγιαλίτιδας Ζώνης και ως το όριο των 200 ν.μ., που μετρώνται από την ακτογραμμή. Η προαναφερόμενη έρευνα και εκμετάλλευση εκ μέρους του οικείου Κράτους δεν θίγει το καθεστώς της επιφάνειας της θάλασσας, εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, ως «*διεθνών υδάτων*».

2. Τα «*κυριαρχικά δικαιώματα*» επί της Υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

Ακριβώς επειδή Υφαλοκρηπίδα και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη δεν εμπίπτουν στον «*σκληρό πυρήνα*» της Κυριαρχίας του οικείου Κράτους, η οριοθέτησή τους δεν μπορεί να γίνει μονομερώς από αυτό, ιδίως όταν η απόσταση μεταξύ τούτου και του αντικειμένου ή παρακειμένου Κράτους δεν υπερβαίνει το διπλάσιο της έκτασης είτε της Υφαλοκρηπίδας είτε της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

α) Κατά συνέπεια, η οριοθέτηση τόσο Υφαλοκρηπίδας όσο της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης -η οποία ανοίγει και τον δρόμο της νόμιμης άσκησης επ' αυτών των προαναφερόμενων κυριαρχικών δικαιωμάτων κάθε είδους- γίνεται, με βάση την διαδικασία που καθιερώνουν ιδίως οι διατάξεις του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982, κατόπιν συμφωνίας των εμπλεκόμενων Κρατών. Και εφόσον δεν υπάρξει τέτοια συμφωνία, τότε η οριοθέτηση, ύστερα από προσφυγή των Κρατών τούτων και στο πλαίσιο του συμπεφωνημένου συνυποσχετικού, ανατίθεται στην δικαιοδοσία της Διεθνούς Δικαιοσύνης, κατά κανόνα δε είτε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης -όπως έχει επιλέξει π.χ. η Ελλάδα, κατά τα προλεχθέντα- είτε στο ειδικό Διεθνές Δικαστήριο για το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας στο Αμβούργο.

β) Εν κατακλείδι, χρήσιμο είναι να γίνουν οι εξής επεξηγήσεις, πάντα σύμφωνα με τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982.

β1) Η οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας δεν χρειάζεται προηγούμενη «*κήρυξη*» από το οικείο Κράτος, λόγω του θεσμικού χαρακτήρα της ως υφιστάμενης «*εξ υπαρχής*» και «*αυτοδικαίως*». Όμως το Κράτος αυτό μπορεί, και προ της οριοθέτησης κατά την προμνημονευόμενη διαδικασία, να ορίσει, εφόσον το προκρίνει, «*απώτερα-εξωτερικά*» όρια της Υφαλοκρηπίδας, τα οποία βεβαίως οριστικοποιούνται μετά την

τελική οριοθέτησή της. Όπως ήδη διευκρινίσθηκε, η Ελλάδα έχει κάνει αυτή την επιλογή με βάση τις διατάξεις του άρθρου 156 παρ. 1 του ν. 4001/2011.

β2) Αντιθέτως, η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη μπορεί να «*κηρυχθεί*» είτε πριν είτε μετά την οριοθέτησή της. Και στην περίπτωσή της μπορούν να ορισθούν «*απώτερα-εξωτερικά*» όριά της, τα οποία, φυσικά, οριστικοποιούνται μετά την τελική οριοθέτησή της, γεγονός το οποίο έχει αξιοποιήσει η Ελλάδα, με βάση τις κατά τ' ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 156 παρ. 1 του ν. 4001/2011.

β3) Επισημαίνεται, συμπληρωματικώς, ότι οι προμνημονευόμενες πρωτοβουλίες της Ελλάδας για τα απώτερα εξωτερικά όρια της Υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, κατά τις διατάξεις του άρθρου 156 παρ. 1 του ν. 4001/2011, στηρίχθηκαν στον κανόνα ίσης απόστασης/μέσης γραμμής και με πλήρη επήρεια των Νησιών μας.

IV. Οι Διερευνητικές Επαφές και η επιτακτική ανάγκη υπενθύμισης προς την Τουρκία των αδιαπραγμάτευτων θέσεών μας επί συγκεκριμένων Εθνικών Θεμάτων.

Παρά το γεγονός ότι οι Διερευνητικές Επαφές βρίσκονται ακόμη, όπως ήδη επισημάνθηκε, σε πρώιμο στάδιο και, φυσικά, απέχουν πολύ από το να καταλήξουν σε μια μορφή ουσιαστικής διαπραγμάτευσης, επιτακτική εμφανίζεται η ανάγκη διαρκούς υπενθύμισης προς την Τουρκία των αδιαπραγμάτευτων θέσεών μας επί ορισμένων, κρίσιμων εν προκειμένω, Εθνικώς μας Θεμάτων. Πολλώ μάλλον όταν, όπως επεξηγήθηκε ευθύς εξ αρχής, η Τουρκία, κατά την πάγια τακτική της, θα επιχειρήσει να διαστρέψει την έννοια του όρου «*Θαλάσσιες Ζώνες*», που έχει τεθεί ως πλαίσιο οριοθέτησης του αντικειμένου των Διερευνητικών Επαφών. Πέραν, λοιπόν, της σαφούς προειδοποίησης της Τουρκίας -για την οποία έχει γίνει

επανειλημμένως λόγος- ότι ο ως άνω όρος ουδόλως τροποποιεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο, την Εθνική μας θέση περί μιας, και μόνης, διαφοράς μεταξύ μας, της οριοθέτησης της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας και της αντίστοιχης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, επιβεβλημένο είναι να καθίστανται διαρκώς σαφείς προς την Τουρκία και οι πάγιες θέσεις μας επί των εξής, τουλάχιστον, Εθνικών μας Θεμάτων:

Α. Ως προς το δικαίωμα αμυντικής θωράκισης όλων, ανεξαιρέτως, των Νησιών μας στο Αιγαίο.

Η Ελλάδα έχει το δικαίωμα -αλλά και την υποχρέωση, αφού τούτο αφορά την προστασία της Ελληνικής Επικράτειας- τόσο για δικό της λογαριασμό όσο και απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως πλήρες Κράτος-Μέλος της, να θωρακίζει αμυντικώς όλα, ανεξαιρέτως, τα Νησιά της στο Αιγαίο, ανεξαρτήτως της έκτασης του εδάφους τους και του αν κατοικούνται ή όχι.

1. Το άρθρο 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ.

Το δικαίωμα αυτό στηρίζεται κυρίως στις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ, οι οποίες κατοχυρώνουν το δικαίωμα Κράτους-Μέλους του ΟΗΕ περί «*νόμιμης άμυνας*» όχι μόνο σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης εναντίον του, αλλά και σε περίπτωση «*απειλής χρήσης βίας*» ή ακόμη και «*επικείμενης απειλής*», όπως προκύπτει από την πρακτική αυτού τούτου του ΟΗΕ, και όχι μόνο.

α) Και είναι δεδομένο, όπως ήδη τονίσθηκε, ότι η Τουρκία, ιδίως μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974, τον σχηματισμό της «*Στρατιάς το Αιγαίου*» καθώς και μετά το εντελώς αυθαίρετο «*casus belli*» ως προς την επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης, απειλεί διαχρονικώς και ευθέως την Ελλάδα, και με την χρήση βίας -όπως αποδεικνύει, επιπροσθέτως, η πρόσφατη στάση της, μετά την «*σύναψη*» του λεγόμενου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*»-

παραβιάζοντας ευθέως το Διεθνές Δίκαιο και, κατ' εξοχήν, το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982. Σύμβαση, η οποία δεσμεύει, όπως τονίσθηκε, και την Τουρκία, μέσω γενικώς παραδεδεγμένων κανόνων του Διεθνούς Δικαίου.

β) Πέραν τούτων, η Τουρκία ουδόλως και καθ' οιονδήποτε τρόπο μπορεί να επικαλείται την Σύμβαση Ειρήνης των Παρισίων του 1947, δια της οποίας παραχωρήθηκαν τα Δωδεκάνησα στην Ελλάδα. Και αυτό επειδή η Τουρκία δεν υπήρξε συμβαλλόμενο μέρος στην ως άνω Συνθήκη, η οποία έχει συναφθεί μεταξύ των Συμμάχων νικητών του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και της Ιταλίας. A fortiori, η Τουρκία οφείλει να σέβεται, στο ακέραιο, την Συνθήκη Ειρήνης, η οποία συνιστά, έναντι αυτής, «*res inter alios acta*».

2. Το άρθρο 42 παρ. 7 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΕΕ).

Το ίδιο δικαίωμα -άρα και την ίδια υποχρέωση- αντλεί η Ελλάδα και με βάση το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Κεκτημένο, σύμφωνα με τις ακόλουθες διευκρινίσεις:

α) Οι διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 εδ. α΄ της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες κατοχυρώνουν τις θεσμικές εγγυήσεις ενεργοποίησης της ρήτρας «*Αμοιβαίας Άμυνας*», όταν απειλείται Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παραπέμπουν ευθέως, ως προς τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης της ρήτρας αυτής, στις προμνημονευόμενες διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ. Κατά τούτο, οι ως άνω διατάξεις αποτελούν μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου, οπότε η Ελλάδα έχει το δικαίωμα αμυντικής θωράκισης των Νησιών του Αιγαίου εναντίον της τουρκικής απειλής και με βάση το θεσμικό πλαίσιο του

Ευρωπαϊκού Δικαίου και του αντίστοιχου Ευρωπαϊκού Κεκτημένου.

β) Επιπλέον, και ενόψει της κατάφωρης τουρκικής προκλητικότητας και ευθείας απειλής εναντίον της, η Ελλάδα δικαιούται, ανά πάσα στιγμή, να ζητήσει, ως Κράτος-Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την ενεργοποίηση της ρήτρας «*Αμοιβαίας Άμυνας*», κατά τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 της ΣΕΕ. Προς την κατεύθυνση αυτή η Ελλάδα μπορεί να επικαλεσθεί την πρακτική, η οποία έχει έως τώρα ακολουθηθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ενεργοποίηση της ως άνω ρήτρας.

Β. Ως προς το ότι δεν υπάρχουν οιασδήποτε μορφής «*γκρίζες ζώνες*» στο Αιγαίο.

Αποτελεί κοινό τόπο, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής και της Διεθνούς Έννομης Τάξης, το γεγονός ότι πρωτίστως οι Συνθήκες της Λωζάνης του 1923 και των Παρισίων του 1947 καθορίζουν, επακριβώς και χωρίς κανένα ερμηνευτικό πρόβλημα, τα σύνορα, το έδαφος και την επ' αυτών κυριαρχία της Ελλάδας, δίχως ν' αφήνουν ίχνος «*γκρίζας ζώνης*» ιδίως στην θάλασσα, και δίχως να υπόκεινται, από την φύση τους, σε αναθεώρηση ή επικαιροποίηση. Γι' αυτό και το μόνο «*ανοιχτό*» ζήτημα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας είναι η οριοθέτηση της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας, κατά τ' ανωτέρω.

1. Τα σύνορα και το έδαφος της Ελλάδας ως σύνορα και έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα σύνορα και το έδαφος της Ελλάδας, υπό τα ως άνω δεδομένα, είναι σύνορα και έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά κύριο λόγο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 2 και 3 και 21 παρ. 2 περ. α) και γ) της ΣΕΕ, των άρθρων 67 παρ. 2 και 77 παρ. 2 περ. δ) και παρ. 4 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και της παρ. ΙΙΙ του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για

την Μετανάστευση και το Άσυλο του 2008, όπως όλες οι διατάξεις αυτές έχουν ερμηνευθεί και εφαρμοσθεί από την νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Τις προαναφερόμενες ρυθμίσεις ως προς τα σύνορα και το έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έρχεται να ενισχύσει η Ευρωπαϊκή νομοθεσία για το «*Δίκτυο NATURA 2000*», που αφορά τον επακριβή καθορισμό των εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης περιοχών με προστατευόμενα οικοσυστήματα.

2. Το πρόγραμμα «*Δίκτυο NATURA 2000*».

Τα στοιχεία ως προς τις περιοχές που περιλαμβάνονται στο «*Δίκτυο NATURA 2000*» αποδεικνύουν ότι οι περιοχές αυτές -συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους νησίδων και βραχονησίδων, δίχως να έχει οιαδήποτε νομική σημασία το ποια είναι η έκτασή τους και, a fortiori, το αν κατοικούνται ή όχι- βρίσκονται εντός των συνόρων της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

α) Κατά συνέπεια, οι κάθε μορφής «*διεκδικήσεις*», που κατά καιρούς και κατά το δοκούν εγείρει η Τουρκία, είναι αβάσιμες και αυθαίρετες. Συνακόλουθα δε βρίσκονται σ' ευθεία αντίθεση με το Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Το πόσο δεδομένη είναι η επί των ανωτέρω πραγματικών και θεσμικών δεδομένων στάση των κατά περίπτωση αρμόδιων Ευρωπαϊκών Θεσμών προκύπτει και από το ότι οι Θεσμοί αυτοί έχουν αγνοήσει τις, επίσης αβάσιμες και αυθαίρετες, «*ενστάσεις*», που η Τουρκία τους έχει απευθύνει, από το 1998 ως σήμερα.

β) Κατά τούτο, λοιπόν, το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Κεκτημένο προστίθενται στο Διεθνές Δίκαιο -κυρίως δε, όπως προαναφέρθηκε, στις Συνθήκες της Λωζάνης του 1923 και των Παρισίων του 1947- για να καταστεί σαφές αφενός ότι τα σύνορα και το έδαφος της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ουδόλως μπορούν ν' αμφισβητηθούν,

καθ' οιονδήποτε τρόπο. Και, αφετέρου, ότι, επιπλέον και συνακόλουθα, δεν υπάρχουν «*γκρίζες ζώνες*» στο Αιγαίο.

Γ. Ως προς το νομικώς ανυπόστατο του λεγόμενου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*».

Το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» της 27.11.2019 στερείται στοιχειώδους νομικού κύρους, τόσο λόγω του τρόπου σύναψής του κατ' ευθεία παράβαση των διατάξεων της Σύμβασης της Βιέννης, όσο και λόγω της κατάφωρης παραβίασης ουσιωδών διατάξεων της Σύμβασης του Montego Bay του 1982, ως προς την οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης.

1. Οι λόγοι του ανυπόστατου.

Επί των ανωτέρω παρατηρείται περιληπτικώς ότι το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» έχει συναφθεί κατά παράβαση κανόνων «*θεμελιώδους σημασίας*» του εσωτερικού Δικαίου της Λιβύης, ήτοι χωρίς την σύμπραξη της Βουλής των Αντιπροσώπων του Κράτους αυτού, ακόμη δε περισσότερο με ρητή δήλωση του Προέδρου της περί μη αναγνώρισης του «*μνημονίου*» τούτου.

α) Κατά την ορθή δε ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 46 παρ. 1 της Σύμβασης της Βιέννης, σύμφωνα και με την νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, η ως άνω πλημμέλεια καθιστά το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» νομικώς ανυπόστατο και ανίκανο να παραγάγει έννομα αποτελέσματα στο πεδίο της Διεθνούς Κοινότητας, άρα και έναντι της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλώ μάλλον όταν η συνέπεια αυτή απορρέει, έναντι της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και κατ' εφαρμογή της αρχής «*res inter alios acta*» κατά την νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης.

β) Επιπλέον -και κατ' ουσίαν αυτή την φορά- το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» επιχειρεί οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης παραβιάζοντας τόσο

κατάφωρα ουσιώδεις, εν προκειμένω, διατάξεις της Σύμβασης του Montego Bay του 1982, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από την νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, ώστε συνιστά πρωτόγνωρο αρνητικό παράδειγμα παραβίασης του Διεθνούς Δικαίου και της Διεθνούς Νομιμότητας. Με την έννοια ότι η ανοχή του και, πολύ περισσότερο, η αναγνώρισή του από την Διεθνή Κοινότητα και τον ΟΗΕ θέτει σε μέγιστο κίνδυνο το κύρος και την αποτελεσματικότητα του Διεθνούς Δικαίου και, στην συγκεκριμένη περίπτωση, του Δικαίου της Θάλασσας κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982.

2. Η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από την πλευρά της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει, ευθύς εξ αρχής, καταστεί σαφές ότι το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*», υπό τ' ανωτέρω δεδομένα, είναι νομικώς ανυπόστατο και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα.

α) Άκρως χαρακτηριστικά και αντιπροσωπευτικά προς αυτή την κατεύθυνση είναι τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2019, σύμφωνα με τα οποία το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» πάσχει από βαρύτατες νομικές πλημμέλειες, αφού παραβιάζει τα κυριαρχικά δικαιώματα τρίτων Κρατών, δεν συνάδει με το Δίκαιο της Θάλασσας και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να παραγάγει έννομα αποτελέσματα.

β) Η θέση αυτή Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οριστική και αμετάκλητη, πράγμα που σημαίνει ότι το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» δεν μπορεί, στο ευρύτερο πεδίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης, ν' αποτελέσει βάση οιασδήποτε συζήτησης ως προς την οριοθέτηση της Ευρωπαϊκής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, πολύ δε περισσότερο ν' αποτελέσει, αμέσως ή εμμέσως, βάση για οιασδήποτε μορφής διαπραγμάτευση κατά την εκ μέρους της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαδικασία οριοθέτησης

-βεβαίως σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση ενδιαφερόμενα Κράτη- της Ελληνικής και της Ευρωπαϊκής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης στον χώρο του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου. Με αυτή την θέση και αυτό τον τρόπο αντίδρασης, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτρέπει αποτελεσματικώς και τον κίνδυνο το «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» να δημιουργήσει άκρως αρνητικό προηγούμενο εφαρμογής του Δικαίου της Θάλασσας για την οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό θαλάσσιο χώρο.

Δ. Ως προς την υποχρέωση σύμπραξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Ελλάδας.

Είναι θεσμικώς αυτονόητο ότι η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη των Κρατών-Μελών είναι και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και υπ' αυτό το πρίσμα τίθεται το νομικό -και, κατ' επέκταση, πολιτικό- ζήτημα της δυνατότητας και της μορφής σύμπραξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην όλη διαδικασία οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης κάθε Κράτους-Μέλους κυρίως με τρίτα προς αυτήν Κράτη, δοθέντος ότι δεν έχει, από πλευράς έννομων συνεπειών, την ίδια νομική σημασία και αξία η σύμπραξή της και στην διαδικασία οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ Κρατών-Μελών, όπως συνέβη προσφάτως με την συμφωνία μεταξύ Ελλάδας-Ιταλίας.

1. Το θεσμικό πλαίσιο.

Για ν' αναχθούμε, υπό αυστηρώς νομικούς όρους, στην γενική θεωρία του Δημόσιου Δικαίου, οι μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνίες οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης λειτουργούν «*ευδοστρεφώς*», ήτοι εντός του πεδίου της Ευρωπαϊκής Έννομης Τάξης και του Διεθνούς Δικαίου -εν προκειμένω της Σύμβασης του Montego Bay του 1982, που

αποτελεί μέρος του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου- οπότε η αυτοτελής σύμπραξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτές παρίσταται, κανονιστικώς, σχεδόν δευτερεύουσα.

α) Πολλώ μάλλον όταν τα επιμέρους αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν, ούτως ή άλλως, υποχρέωση εποπτείας της *lege artis* -δηλαδή σύμφωνα με το σύνολο του Ευρωπαϊκού Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου- κατάρτισης και εφαρμογής των ως άνω συμφωνιών οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, με αντισυμβαλλόμενα μέρη Κράτη-Μέλη της. Επιπλέον, και όπως ήδη υπονοήθηκε, η σύμπραξη αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης νοείται στο σύνολο της διαδικασίας οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με τα τρίτα Κράτη, ήτοι από το προκαταρκτικό στάδιο του προσδιορισμού των εκατέρωθεν ακτών ως το κύριο στάδιο, που καταλήγει στην σύναψη της αντίστοιχης συμφωνίας, ύστερα από την χάραξη, αναλόγως, της μέσης γραμμής ή της μέσης απόστασης μεταξύ των Κρατών, από την εξέταση της ιδιομορφίας της ad hoc περιοχής και από την εντεύθεν αναζήτηση της, επίσης ad hoc, δίκαιης λύσης.

β) Η ανάλυση του ζητήματος μιας τέτοιας σύμπραξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οριοθέτηση της Ευρωπαϊκής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης καθίσταται εξαιρετικά επίκαιρη κατά την σημερινή κρίσιμη συγκυρία. Τούτο οφείλεται στο ότι πολλαπλασιάζονται, και δη γεωμετρικώς, κυρίως από την πλευρά της Τουρκίας τα «*κρούσματα*» αυθαίρετης ερμηνείας της Σύμβασης του Montego Bay του 1982, δημιουργώντας έναν άκρως ορατό και διαβρωτικό κίνδυνο υπό δύο, μάλιστα, επόψεις, οι οποίες επενεργούν συμπληρωματικώς: Πρώτον, υπό την έποψη του αυθαίρετου περιορισμού της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης Κρατών-Μελών -δηλαδή της Ελλάδας και της Κύπρου- και, συνακόλουθα, της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της

ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και, δεύτερον, υπό την έποψη -σε περίπτωση ανοχής έστω και μίας αυθαιρεσίας εν προκειμένω- της δημιουργίας αρνητικού προηγουμένου, ικανού να πλήξει την οριοθέτηση της ως άνω Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης σε όλο το φάσμα του θαλάσσιου χώρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Τα δεδομένα της συγκυρίας.

Υπό την σημερινή εξαιρετικά κρίσιμη συγκυρία, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει ν' αναλάβει απέναντι στην Τουρκία και τις δικές της ευθύνες, όταν η τελευταία παραβιάζει -όπως ήδη επισημάνθηκε- καταφώρως το Διεθνές Δίκαιο και, πρωτίστως, την Σύμβαση του Montego Bay του 1982 ως προς την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης Κρατών-Μελών της.

α) Δηλαδή, εν τέλει, ως προς την οριοθέτηση της Ευρωπαϊκής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Το προαναφερόμενο παράδειγμα του παντελώς ανυπόστατου νομικώς -και, εκ τούτου, μη παράγοντος έννομα αποτελέσματα- λεγόμενου «*τουρκολιβυκού μνημονίου*» βεβαιώνει του λόγου το ασφαλές: Και γιατί το «*μνημόνιο*» αυτό παραβιάζει, προκλητικώς μάλιστα, την Σύμβαση του Montego Bay του 1982 και γιατί μπορεί να δημιουργήσει, αν εφαρμοσθεί ως έχει, ένα εξαιρετικά αρνητικό προηγούμενο για την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη των Κρατών-Μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε όλο το φάσμα των θαλάσσιων περιοχών του Ευρωπαϊκού χώρου, ιδίως δε στις βόρειες θαλάσσιες περιοχές της, με τις επιπρόσθετες συνέπειες του Brexit.

β) Και, εν κατακλείδι, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να έχει προ οφθαλμών την εξής πραγματικότητα, σχετικά με την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στον θαλάσσιο χώρο της Μεσογείου: Μέσω της πίεσης προς την Ελλάδα και την Κύπρο, ως προς την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής

Ζώνης που τους αναλογεί κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982 -άρα ως προς την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης- η Τουρκία επιδιώκει, στο πλαίσιο των «*νεοοθωμανικών*» της φαντασιώσεων, να καταστεί ρυθμιστικός «*παράγοντας*» στην ανατολική Μεσόγειο και στην Μέση Ανατολή, «*ισότιμος συνομιλητής*» με τις ΗΠΑ, την Ρωσία αλλά και με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

β1) Με άλλες λέξεις, «*παράγοντας*» ο οποίος, επιχειρώντας να υποβαθμίσει, από πλευράς Διεθνούς Δικαίου, την Ελλάδα και την Κύπρο, «*συνομιλεί*» ευθέως με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Γεγονός το οποίο, βεβαίως, κάθε άλλο παρά ενισχύει το κύρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την στρατηγική της επιρροή στην όλη περιοχή, κάτι που πρέπει να λάβουν πολύ σοβαρά υπόψη τους και τα ισχυρά Κράτη-Μέλη τα οποία, ως τώρα, δυστυχώς ανέχονται την τουρκική προκλητικότητα.

β2) Ευτυχώς, Ελλάδα και Κύπρος έχουν καταστήσει σαφές, urbi et orbi, ότι δεν πρόκειται ν' ανεχθούν, έναντι πάντων και κυρίως έναντι της Τουρκίας, οιαδήποτε «*έκπτωση*» ως προς τα πλήρη δικαιώματα που τους παρέχει η Σύμβαση του Montego Bay του 1982 για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, η οποία τους αναλογεί και, εν τέλει, αναλογεί και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επίλογος

Συνοψίζοντας την προηγηθείσα ανάλυση, επισημαίνεται ότι πέρα και έξω από την έκβαση των Διερευνητικών Επαφών, και με δεδομένη την διαχρονική κακοπιστία της Τουρκίας και την συνακόλουθα ασύστολη παραβατικότητά της εις βάρος του Διεθνούς Δικαίου ως προς τις σχέσεις

της με την Ελλάδα -ιδίως δε λαμβάνοντας υπόψη τις πρωτοφανείς τουρκικές προκλήσεις, καθ' όλη την διάρκεια του 2020, καθώς και υπό ποιες συνθήκες «*σύρθηκε*» στο τραπέζι των Διερευνητικών Επαφών- όσο διαρκούν οι σχετικές συζητήσεις πρέπει η Ελληνική πλευρά να καθιστά, με κάθε τρόπο και με την μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια, ευκρινή και τα εξής:

Α. Ο όρος «*Θαλάσσιες Ζώνες*» ουδόλως διαφοροποιεί την σταθερή, μετά το 2004, στάση της Ελλάδας ότι μία, και μόνη, διαφορά υφίσταται προς επίλυση με την Τουρκία: Η οριοθέτηση της νησιωτικής υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

1. Οι ατυχείς διατυπώσεις του Κοινού Ανακοινωθέντος της Μαδρίτης, την 8η Ιουνίου 1997 κατά την Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ και ορισμένων Συμπερασμάτων της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι, την 10η και 11η Δεκεμβρίου του 1999, που οδήγησαν στις τουρκικές «*φαντασιώσεις*» περί «*γκρίζων ζωνών*» στο Αιγαίο αποτελούν για την Ελλάδα, οριστικώς, παρελθόν και ουδεμία συζήτηση χωρεί επ' αυτών. Άλλωστε το Πρόγραμμα «*Δίκτυο NATURA 2000*» της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφισβήτησης ως προς τα σύνορα και το έδαφος της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Επιπλέον, η τουρκική πλευρά οφείλει να γνωρίζει ότι η Ελλάδα έχει το αναφαίρετο δικαίωμα αμυντικής θωράκισης όλων, ανεξαιρέτως, των Νησιών της στο Αιγαίο, κυρίως κατά τις διατάξεις του άρθρου 51 του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, λόγω της συνεχιζόμενης απειλής και της απειλής χρήσης βίας εκ μέρους της Τουρκίας, όσο μάλιστα ισχύει το αυθαίρετο «*casus belli*» και η δράση της «*Στρατιάς του Αιγαίου*». Ενώ μπορεί, οποτεδήποτε, να ζητήσει και την συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης εν προκειμένω, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 42 παρ. 7 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, για την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση το

λεγόμενο «*τουρκολιβυκό μνημόνιο*» είναι ανυπόστατο και δεν παράγει έννομα αποτελέσματα. Τέλος, η Ελλάδα μπορεί να ζητήσει την ευθεία σύμπραξη, υπέρ αυτής, της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης που της αναλογεί στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

Β. Ενόψει των Δηλώσεων του 1994 και του 2015, με βάση τις οποίες η Ελλάδα έχει οριοθετήσει σαφώς και επακριβώς την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, ενδεχόμενη ενώπιον αυτού κοινή προσφυγή Ελλάδας και Τουρκίας, ύστερα από το αναγκαίο κατά το Διεθνές Δίκαιο συνυποσχετικό, μπορεί να νοηθεί μόνον εφόσον τηρηθούν και οι ακόλουθες, μεταξύ άλλων, προϋποθέσεις:

1. Δεν είναι νομικώς δυνατό -αφού αποτελούν μέρος του «*σκληρού πυρήνα*» της Εθνικής μας Κυριαρχίας -ν' αχθούν προς επίλυση π.χ. ζητήματα σχετικά με το Έδαφος, τον Εναέριο Χώρο και την Αιγιαλίτιδα Ζώνη. Η Ελλάδα διατηρεί, στο ακέραιο, το δικαίωμά της να επεκτείνει, μονομερώς και όποτε το κρίνει σκόπιμο, την Αιγιαλίτιδα Ζώνη της από τα 6 ν.μ. στα 12 ν.μ. Και με βάση την τακτική της Τουρκίας είναι σκόπιμο η Ελλάδα να προσανατολίζεται περισσότερο προς την προοπτική πλήρους άσκησης του ως άνω δικαιώματός της για την ολοκληρωμένη επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης στα 12 ν.μ., παρά ν' αγωνίζεται μόνο για την άρση του παντελώς αυθαίρετου «*casus belli*» της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης της 8ης Ιουνίου 1995, αμέσως μετά την έναρξη ισχύος του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας κατά την Σύμβαση του Montego Bay του 1982.

2. Επομένως, κοινή προσφυγή Ελλάδας και Τουρκίας στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης είναι νοητή και θεσμικώς επιτρεπτή μόνον ως προς τα κυριαρχικά δικαιώματα -άρα όχι προς την Εθνική Κυριαρχία κατά τ' ανωτέρω- επί της Υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, με πλήρη επήρεια των Νησιών

μας. Στο δε απαιτούμενο σε αυτή την περίπτωση συνυποσχετικό, η Τουρκία οφείλει ν' αναγνωρίσει την ισχύ του συνόλου της προαναφερόμενης Σύμβασης του Montego Bay του 1982. Πολλώ μάλλον όταν και σήμερα δεσμεύεται από την Σύμβαση αυτή, μολονότι δεν την έχει επικυρώσει, αφού παράγει, κατά την πάγια νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, γενικώς παραδεδεγμένους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, οι οποίοι ισχύουν έναντι πάντων. Και στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινισθεί ότι επειδή η οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης συνδέονται ευθέως με τα όρια της Αιγιαλίτιδας Ζώνης -όχι ως προς την αρχή μέτρησής τους, δηλαδή ως προς την ακτογραμμή, αλλά ως προς την αφετηρία του πεδίου τους, που είναι το τέλος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης- η Ελλάδα θα πρέπει να επιλέξει την οδό της επέκτασης της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της στα 12 ν.μ. πριν από κάθε προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Ή, τουλάχιστον, να διασφαλίσει στο σχετικό συνυποσχετικό, με πλήρη σαφήνεια, ότι το οιοδήποτε δεδικασμένο που θα προκύψει από την μετά την προσφυγή απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης ουδόλως θίγει το δικαίωμά της για επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της στα 12 ν.μ. Κάτι το οποίο, επιπροσθέτως, είναι οιονεί «*φυσική συνέπεια*» των προμνημονευόμενων δηλώσεών της αναφορικά με την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου τούτου.